

РІШЕННЯ № 10
Про звернення до КМУ щодо внесення змін до
Методики обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають
безоплатну вторинну правничу допомогу, затвердженої постановою КМУ
№ 465 від 17.09.2014

«30» квітня 2024 року

м. Київ

Рада адвокатів України, розглянувши звернення адвоката Баєвої Н.Я. щодо порушення її прав при оплаті послуг з надання безоплатної вторинної правничої допомоги, врахувавши висновок Комітету НААУ з питань безоплатної правничої допомоги з цього питання, зазначає наступне.

Зі змісту звернення адвоката Баєвої Н.Я. та доданих до нього документів, адвокатом надавалась правнича допомога Енджирглі К.Р. на стадії досудового розслідування в кримінальному провадженні за ч. 2, 3 ст. 307, ч. 4 ст. 185 КК України. При цьому, заявниця повідомила, що нею до РЦ БВПД подано акт наданих послуг та надано розрахунок розміру винагороди адвоката з надання безоплатної вторинної правничої допомоги у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування з урахуванням 10 епізодів кримінальних правопорушень за ч. 2 ст. 307 КК України.

З викладених в обвинувальному акті обставин вбачається, що Енджирглі К.Р. обвинувачується у вчиненні 10 окремих діянь – фактів збуту особливо небезпечної психотропної речовини методом так званих «закладок». Формулювання обвинувачення не містить слів «продовжуване кримінальне правопорушення», натомість щодо останнього епізоду протиправної діяльності зазначено ознаку повторності.

Як вбачається з матеріалів, які надала заявниця, кожен епізод кримінального правопорушення окремо внесено до ЄРДР. Кожен факт збуту характеризується окремим часом, місцем, способом вчинення та, відповідно,

має власний предмет доказування в ході судового розгляду. Кожен факт є окремою і цілком достатньою підставою притягнення особи до кримінальної відповідальності.

Із заяви адвоката слідує, що позиція РЦ БПВ в Хмельницькій області полягає в тому, що обвинувачення за ст. 307 КК України містить тільки два епізоди кримінального правопорушення, а тому РЦ БВПД в Хмельницькій області визначив, що розрахунок має здійснюватись з урахуванням обвинувачення Енджирглі К.Р. лише у двох епізодах кримінального правопорушення за ст. 307 КК України.

Також Рада адвокатів України взяла до уваги лист Голови комісії з реорганізації РЦ БПД в Хмельницькій області Олени Варфоломєєвої від 10.04.2014, у якому повідомлено що при розрахунку оплати послуг за надану адвокатом Баєвою Н.Я. безоплатну вторинну правничу допомогу враховано інформацію, зазначену в обвинувальному акті та вимоги Постанови КМУ «Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу» № 465 від 17 вересня 2014 року.

Проаналізувавши вказане, Рада адвокатів України наголошує на наявності проблеми довільного тлумачення органами БПД поняття «*епізоди кримінально протиправної діяльності*», при чому як правило в спірних ситуаціях – на шкоду адвокату, здійснюючи при цьому посилання на Методику затверджену постановою КМУ № 465 від 17 вересня 2014 року.

Враховуючи наведене, Рада адвокатів України, заслухавши доповідача – Голову Комітету НААУ з питань безоплатної правничої допомоги Каденко О.О., представника адвокатів Львівської області у складі Ради адвокатів України Калюжну Б.В., Голову Ради адвокатів Харківської області Гайворонську В.В., врахувавши пропозиції, зауваження та доповнення членів Ради адвокатів України, дійшла висновку, що позиція РЦ БВПД в Хмельницькій області є несправедливою та не відповідає вимогам діючого законодавства, а також свідчить про те, що в системі БВПД не забезпечується рівність всіх адвокатів, порушуються гарантії адвокатської діяльності, практикується несправедливе нарахування винагороди адвоката у розрізі обсягу його виконаної роботи, з огляду на таке.

Конституцією України проголошено право на професійну правничу допомогу, яка у випадках, передбачених законом, надається безоплатно, та ґрунтується на принципі вільного вибору захисника своїх інтересів.

Статтею 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон) вказано, що адвокатура України - недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.

Адвокатуру України складають всі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність.

Професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України, цим Законом та іншими законами, зокрема: забороняється будь – які втручання і перешкоди здійсненню адвокатської діяльності.

Держава повинна забезпечувати надання безоплатної правничої допомоги у спосіб та в межах чинного законодавства та міжнародних зобов'язань.

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи у відносинах з адвокатами зобов'язані дотримуватися вимог Конституції України та законів України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та протоколів до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, практики Європейського суду з прав людини (ст. 23 Закону).

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу», Положення про центр з надання БВПД, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 02 липня 2012 року № 967/5, Міністерство юстиції України утворює регіональні, місцеві та міжрегіональні центри з надання безоплатної вторинної правничої допомоги.

Управління системою надання безоплатної правничої допомоги здійснюється Кабінетом Міністрів України та Міністерством юстиції України. До повноважень Кабінету Міністрів України серед іншого належить встановлення розміру, порядку і методики оплати діяльності суб'єктів надання безоплатної вторинної правничої допомоги (ст. 27 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу»).

Відповідно до підпункту 5.2.1. Методики обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 465 сумарний коефіцієнт складності кримінального провадження за ступенем

тяжкості кримінального правопорушення ($K_{e \text{ ст. тяж}}$) враховує ступінь тяжкості кримінального правопорушення, за скоєння якого особа може бути притягнута або притягнута до кримінальної відповідальності, за кожним епізодом кримінально протиправної діяльності і розраховується за такою формулою:

$K_{e \text{ ст. тяж}} = K_{\text{ст. тяж. осн}} + K_{\text{ст. тяж. дод}}$, де $K_{\text{ст. тяж. осн}}$ - основний коефіцієнт складності кримінального провадження за ступенем тяжкості кримінального правопорушення; $K_{\text{ст. тяж. дод}}$ - додатковий коефіцієнт складності кримінального провадження за ступенем тяжкості кримінального правопорушення.

Основний коефіцієнт складності кримінального провадження за ступенем тяжкості кримінального правопорушення ($K_{\text{ст. тяж. осн}}$) застосовується для епізоду (групи епізодів) кримінально протиправної діяльності з найвищим ступенем тяжкості із відповідним значенням, наведеним у таблиці 6 цієї Методики.

При цьому кримінальні правопорушення, у вчиненні яких підозрюється, обвинувачується особа, враховуються як епізоди кримінально протиправної діяльності у разі, коли: особа підозрюється, обвинувачується у скоєнні двох чи більше кримінальних правопорушень, кожен з яких передбачений різними статтями (частинами статті) Особливої частини ККУ; особа підозрюється, обвинувачується у скоєнні двох чи більше кримінальних правопорушень, передбачених тією самою статтею (частиною статті) Особливої частини ККУ, що характеризуються повторністю; диспозиція відповідної статті ККУ не передбачає повторності, однак обвинувачення встановлює кілька кримінальних правопорушень, що характеризуються повторністю.

Якщо в матеріалах кримінального провадження (повідомлення про підозру, обвинувальний акт, вирок, ухвала тощо) кримінальне правопорушення трактується як продовжуване, під час здійснення розрахунку розміру винагороди адвоката за надання правничої допомоги воно приймається як кримінальне правопорушення з одним епізодом.

Водночас, не зважаючи на приписи Методики, затвердженої постановою КМУ від 17 вересня 2014 року № 465, РЦ БПВ в Хмельницькій області не враховує обсягу роботи адвоката по захисту особи від 10 різних кримінальних правопорушень, що визначає обсяг дослідження доказів та роботи з клієнтом тощо, що явно не відповідає меті реальної диференціації оплати послуг адвоката в залежності від обсягу наданих послуг.

Також позиція РЦ БПВ в Хмельницькій області суперечить приписам Методики, затвердженої постановою КМУ від 17 вересня 2014 року № 465,

оскільки обвинувальний акт не містить поняття «продовжуване кримінальне правопорушення», а наявність 10 окремих витягів з ЄРДР доводять, що мова йде про 10 окремих фактів, що органом досудового розслідування отримали оцінку окремих епізодів, та кожен самостійно стали підставою початку досудового розслідування.

Рада адвокатів України вважає таку позицію центру деструктивною, адже тлумачення норм постанови КМУ від 17 вересня 2014 року № 465 здійснене РЦ БПВ в Хмельницькій області на шкоду адвокату, применшує і знецінює виконаний адвокатом значний обсяг роботи.

Зарадити виникненню такої ситуації могла би висловлена адвокатом під час досудового розслідування категорична позиція щодо необхідності поставлення в вину обвинуваченій обтяжуючої ознаки «повторно» щодо кожного епізоду, починаючи з другого, з формалізацією в обвинувальному акті. Втім, такі дії зашкодили би обвинуваченій, адже ознака «повторність» є ознакою, що обтяжує кримінальну відповідальність. Таким чином, внаслідок невірного тлумачення органами БВПД норм постанови КМУ від 17 вересня 2014 року № 465, інтереси адвоката протиставляються інтересам його клієнта.

Вказане вище дає обґрунтовані підстави звернути увагу, що задля конкретизації правил визначення розміру суми винагороди адвоката, існує необхідність у внесенні змін до Методики, затвердженої постановою КМУ від 17 вересня 2014 року № 465.

Зокрема, слід прийняти до уваги, що проблема поняття одиничного кримінального правопорушення, повторності та продовжуваного кримінального правопорушення має доктринальний характер та складну реалізацію на практиці. Тому часто формулювання обвинувальних актів та повідомлень про підозру є недостатньо коректними. Усунення ж сумнівів інколи не сприятиме становищу підозрюваного (обвинуваченого).

В той же час, згідно ч.1 ст. 214 КПК слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування, а дізнавач -

керівником органу дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівником органу досудового розслідування.

У відповідності до Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення п. 4.1. облік кримінальних правопорушень за заявами, повідомленнями, які надійшли до органів прокуратури, досудового розслідування чи дізнання, або щодо виявлених прокурором, слідчим, дізнавачем з інших джерел обставин, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення, здійснюється Реєстратором за дорученням керівника органу прокуратури або органу досудового розслідування, органу дізнання шляхом внесення до Реєстру відомостей, визначених частиною п'ятою статті 214 КПК України.

Згідно п. 4.6. Положення відомості про декілька вчинених кримінальних правопорушень, зазначених в одній заяві, повідомленні або виявлених безпосередньо прокурором, слідчим, дізнавачем чи працівником іншого підрозділу, незалежно від часу їх учинення, наявності осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, вносяться до Реєстру за кожним правопорушенням окремо.

У такий спосіб згідно чинного законодавства найбільш об'єктивним показником кількості епізодів кримінальних правопорушень є кількість епізодів згідно витягів з ЄРДР. В той же час, і цей показник не є абсолютним.

З огляду на вказане, Рада адвокатів України вважає, що оптимальним буде визначення кількості епізодів кримінальних правопорушень у відповідності до: 1) кількості епізодів кримінальних правопорушень згідно витягів з ЄРДР; 2) кількості епізодів кримінальних правопорушень згідно обвинувального акту; 3) кількості епізодів кримінальних правопорушень згідно вироку суду першої інстанції. Тобто, враховується та кількість епізодів кримінальних правопорушень, за показником, котрий є більшим.

Рада адвокатів України, врахувавши пропозиції, зауваження та доповнення членів Ради адвокатів України, керуючись статтями 55, 57 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положенням про Раду адвокатів України, Регламентом Ради адвокатів України, **вирішила:**

1. З метою реальної диференціації оплати послуг адвоката в залежності від обсягу наданих послуг в системі безоплатної правничої допомоги, направити звернення до Кабінету Міністрів України з пропозицією внести зміни до Методики обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу, затвердженої

постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 465 зі змінами, визначивши три критерії обрахування епізодності в контексті обсягу роботи адвокатів, з вказівкою на те, що враховується той критерій, який за кількістю епізодів кримінальних правопорушень є більшим.

Доручити Комітету НААУ з питань безоплатної правничої допомоги підготувати проект таких змін та направити до Секретаріату Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України.

2. Секретарю Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити Комітету НААУ з питань безоплатної правничої допомоги та заявника.

Голова Ради адвокатів України

/підпис/

Лідія ІЗОВІТОВА

Секретар Ради адвокатів України

/підпис/

Ігор КОЛЕСНИКОВ